

Wettelijke basis tegen bange burens

Eind april bepaalde het Haagse gerechtshof dat de Staat binnen vier maanden een eind moet maken aan Ayaan Hirsi Ali's gebruik van het Haagse appartement. De medebewoners van het luxe appartementengebouw spanden een kort geding aan tegen de Staat, eigenaar van het appartement, omdat ze vreesden voor hun veiligheid, omdat ze een eind wilden maken aan de overlast door de beveiliging en omdat hun appartementen door de komst van Hirsi Ali minder waard waren geworden. De Haagse voorzieningenrechter wees de verzoeken van de bewoners in december 2005 af. Het hof daarentegen besliste dat de Staat gezien de begrijpelijke gevoelens van onveiligheid inbreuk pleegde op het recht op respect voor privacy en woning (art. 8 EVRM).

Er stak internationaal een storm van verontwaardiging op, zeker nadat Hirsi Ali had besloten uit Nederland te vertrekken omdat minister Verdonk 'constateerde' dat ze niet de Nederlandse nationaliteit had. Sommige juristen trokken hun wenkbrauwen op: sinds wanneer kunnen bange burens de Staat rechtens dwingen om een huis van een bedreigd Kamerlid te ontruimen? Maar waarom Hirsi Ali dan niet in een vrijstaande villa geplaatst, vroegen anderen.

Fried van Hoof (advocaat en hoogleraar internationaal recht in Utrecht): 'Het verbaast me dat de Staat heeft verloren omdat er volgens het hof geen "wettelijke basis" voor de inbreuk zou zijn. In Straatsburg is dat element zelden controversieel, al was het maar omdat het EHRM het zeer ruim uitlegt, er kan bijvoorbeeld ook ongeschreven recht onder vallen. Je kunt dan toch minstens denken aan strafrechtelijke bepalingen op grond waarvan rechten van anderen worden beschermd en misdrijven worden voorkomen. Zou de Staat geen andere wettelijke basis hebben aangevoerd dan het appartementsrecht van het BW?'

Bert-Jan Houtzagers (landsadvocaat die de zaak deed): 'Zeker wel. Het past in de jurisprudentie van het EHRM om in een geval als dit de wettelijke basis te zoeken in het bewakings- en beveiligingsbeleid dat ook is besproken in de Tweede Kamer en is gebaseerd op de Politiewet. Het zijn twee volkomen verschillende juridi-

sche vragen: de wettelijke basis die vereist is als er een inbreuk is vastgesteld, en de vraag of er een afzonderlijke publiekrechtelijke grondslag nodig is als de Staat een appartement wil kopen om te gebruiken als extra beveiligde woning. In de beraadslagingen bij het hof ging het vooral over de tweede vraag.'

Ook Tom Barkhuysen (advocaat en hoogleraar staats- en bestuursrecht in Leiden) betwijfelt 's hofs toepassing van art. 8 EVRM. 'Het is vreemd dat het hof de wettelijke basis voor inbreuk ziet als cumulatieve voorwaarde, want het is een alternatieve voorwaarde, naast de voorwaarde dat de inbreuk noodzakelijk en proportioneel moet zijn. Nu het hof vond dat niet was aangetoond dat deze inbreuk noodzakelijk en proportioneel was, had het alleen al daarop de claim kunnen toewijzen. Vreemd dat het hof toch ook die wettelijke basis nodig heeft, die trouwens ook kan worden gezocht in het burensrecht. Zelfs de verplichte aidstest werd geacht een wettelijke basis te hebben. Het gaat er maar om dat het overheidsoptreden kenbaar en voorzienbaar is.'

Minister Donner liet de Tweede Kamer weten dat er cassatieberoep is ingesteld – en 'spoedbehandeling' is gevraagd – omdat het hof ten onrechte oordeelde dat er voor het onderbrengen van Hirsi Ali in het appartementengebouw geen wettelijke grondslag zou zijn.

Maar waarom werd er nou net voor een appartementengebouw gekozen? Bij een bom aanslag op een villa lijken de burens immers minder gevaar te lopen. In het arrest is er over

sinds wanneer kunnen bange burens de Staat rechtens dwingen om een huis van een bedreigd Kamerlid te ontruimen?



Het appartementencomplex in Den Haag

deze feitelijke keuze niets te vinden. Barkhuysen: 'De Hoge Raad kan er dus moeilijk over oordelen, al is die soms wel creatief in dit opzicht.' Houtzagers: 'We hebben onder andere motiveringsklachten over de vaststelling van de feiten.'

Het kán veiliger zijn om iemand juist minder opvallend en geïsoleerd te huisvesten. In het buitenland schijnt het geregeld voor te komen dat bedreigde mensen worden gehuisvest in appartementen in plaats van in vrijstaande villa's.

Afshin Ellian (jurist en hoogleraar sociale cohesie, burgerschap en multiculturaliteit, in Leiden): 'Nu is weer eens gebleken dat Nederland geen ervaring heeft met beveiliging. Toch zijn er in Nederland nogal wat gevaarlijke objecten: politiebureaus, Beatrix, generaals, ambassades, advocaten als Plasman en Moszkowicz... Iedere burger heeft het recht om ergens te wonen. Ik vind dat de burens pas een zaak hebben als er onvoldoende beveiligingsmaatregelen zijn genomen.'

(LH)